

3 FESTIVAL MIROSLAV KRLEŽA

2.- 7. SRPNJA 2014.

3. Festival Miroslav Krleža

Zagreb ima Sljeme i ima jednu spiritualnu, artistsku planinu. Ta druga planina, to je Miroslav Krleža.

Festival Miroslav Krleža na Krležinom Gvozd i različitim gradskim adresama nakon dvogodišnjega iskustva potvrdio se kao sretno mjesto susreta Krleže, umjetnika i publike. Nadalje, što se tiče Gvozda – ta šuma, ta kuća, koja je sagrađena tridesetih godina prošlog stoljeća, sve je to samo po sebi veličanstvena scenografija. Naši su programi usmjereni na krajnju redukciju jer upravo u bogatstvu Krležina djela i tog atraktivnog prostora možemo minimalnim intervencijama ostvariti jedinstven festival.

Pored toga što je namjera Festivala afirmacija Miroslava Krleže i njegova djela kroz različite medije, dodatno i est/etički citatno kontekstualiziramo Krležinim tumačenjima ratne traume prve svjetske apokalipse. Upravo nas premijerna predstava *U logoru* (2. čin), u režiji Georgija Para i Maria Kovača, uvodi u ratna zbivanja. Program se nastavlja prošlogodišnjim repriznim predstavama *Agramerski prolaznici* (režija Goran Matović) i *Evropa danas* (režija Zlatko Sviben) te premijerom *Krležine ratne adrese* u režiji Maria Kovača, a koje su, među ostalim, posvećene *Davnim danima* kao jedinom našem literarnom dnevniku iz Prvog svjetskog rata...

I na kraju Festivala slijede završni prizori predstave *Pijana noć 1918*. Kazališta Ulysses u Zagrebačkom kazalištu mladih.

Goran Matović, autor i ravnatelj Festivala Miroslav Krleža

srijeda, 2. srpnja

Memorijalni prostor Miroslava i Bele Krleže

Krležin Gvozd 23

21 h

Svečano otvaranje

premijera

Miroslav Krleža, *U logoru*, 2. čin

Režija: Georgij Paro

Asistentica režije: Marina Pejnović

Izbor kostima: Doris Kristić

Glume:

Kadet Horvat: Filip Sertić

Oberleutnant doktor Gregor: Andrej Kopčok

Oberleutnant doktor Puba Agramer: Karlo Mlinar

Oberleutnant Walter: Lujo Kunčević

Infanterist Podravec: Fabijan Pavao Medvešek

Poljski Židov: Bernard Tomić

Studenti druge godine Akademije dramske umjetnosti iz Zagreba.

Zahvaljujemo Peri Kvirgiću na dragocjenoj suradnji u oblikovanju uloge poljskog Židova – Ahasvera.

Hommage Gavellinoj predstavi *U logoru* iz 1954. godine, izvedenoj u Zagrebačkom dramskom kazalištu.

Krležina drama *U logoru* (1934.), koju sâm autor smatra preradbom vlastite drame *Galicija* (1922.), koja se odnosi na hrvatski logor i galicijsko ratište 1916. godine, u ovome će izvedbenom fragmentu biti predstavljena samo drugim činom, i to kako bi se naglasila Horvatova pozicija glasa pobune i otpora – njegovo NEĆU! Naime, otvaranjem pitanje slobodne volje, Horvat odustaje od indiferentne pozicije ratnoga *bordelmuzikanta*.

Krležina *stanja* u navedenom razdoblju čini se da su vjerodostojno opisane u "Kratkom životopisu piščevu", što ga potpisuje Uredništvo *Nove Evrope*, gdje je navedeno kako je nakon iskustva Galicije **"zabušavao' (...) na razne načine sve do kraja rata, provodeći vrijeme po bolnicama i po redakcijama dnevnih listova"** (Uredništvo *Nove Evrope* 1921). Ili Krležinom iskrenom (ali i autoironičnom) eksplikacijom: **"Ja lično nikada nisam bio u vatri niti u opasnosti.** To ističem zato jer sam više puta čitao po novinama, da sam ja neki antimilitaristički pisac koji se mnogo napatio na fronti i 'koji je na svome mesu osjetio sav užas rata'." (S. M.)

četvrtak, 3. srpnja

12 h

Memorijalni prostor Miroslava i Bele Krleže

Krležin Gvozd 23

U Krležinom vrtu

Predstavljanje knjige Istvána Lőkösa *Od Kaptola do Ludoviceuma* (u suradnji s Mađarskim institutom u Zagrebu)

Sudjeluju: Jolán Mann, Dinko Šokčević, Sibila Petlevski, Antonija Stanišić i Csaba

Horváth

Dvojezično hrvatsko-mađarsko izdanje *Od Kaptola do Ludoviceuma/A Kaptoltól a Ludovikáig* (Hrvatska nacionalna svijest i doživljaj mađarstva u djelu Miroslava Krleže) trideseta je knjiga uglednog komparatista Istvána Lőkösa, autora niza kroatističkih radova čiji se počeci vežu uz opus Miroslava Krleže. Knjiga je prvotno, prije sedamnaest godina, objavljena na mađarskom jeziku, a hrvatski je prijevod Melinde Ádám uz ponovno objavljivanje originala objavljeno u Budimpešti prošle godine u izdanju nakladnika Croatica. Navedena je knjiga monografske strukture, razdijeljena na poglavlja, zapravo na pojedine studije koje se bave Krležinim životnim putem od rođenja do Prvoga svjetskoga rata, tj. od zagrebačke "zemljopisne i duhovne kolijevke" preko pečuškog i budimpeštanskog vojnog školovanja do njegovog odnosa s budimpeštanskim progresivnim društvenim krugovima. Posljednja dva poglavlja su usredotočena na mađarske segmente u dvama kapitalnim Krležinim djelima – u *Baladama Petrice Kerempuha* i u romanu *Zastave*. (Jolán Mann)

Memorijalni prostor Miroslava i Bele Krleže

Krležin Gvozd 23

21 h

Miroslav Krleža, *U logoru*, 2. čin

Režija: Georgij Paro

Asistentica režije: Marina Pejnović

Izbor kostima: Doris Kristić

Glume:

Kadet Horvat: Filip Sertić

Oberleutnant doktor Gregor: Andrej Kopčok

Oberleutnant doktor Puba Agramer: Karlo Mlinar

Oberleutnant Walter: Lujo Kunčević

Infanterist Podravec: Fabijan Pavao Medvešek

Poljski Židov: Bernard Tomić

Studenti druge godine Akademije dramske umjetnosti iz Zagreba.

Zahvaljujemo Peri Kvirgiću na dragocjenoj suradnji u oblikovanju uloge poljskog Židova – Ahasvera.

Hommage Gavellinoj predstavi *U logoru* iz 1954. godine, izvedenoj u Zagrebačkom dramskom kazalištu.

petak, 4. srpnja

12 h

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

PRVI SVJETSKI RAT U ZBIRKAMA NSK: SLIKOM I RIJEČJU, izložba

Stotinu godina od početka Velikoga rata, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu predstavlja jedinstvenu građu iz svojih zbirki vezanu uz ovaj globalni oružani sukob, koji je promijenio sliku Europe kao i lice njezine umjetnosti. Suvremenici Rata, među kojima je i Miroslav Krleža, ostavili su nam trajne zapise, koji slikom i riječju svjedoče o ovome burnom razdoblju svjetske povijesti.

Sudjeluju: Tvrtko Jakovina, Zvonko Maković, Krešimir Nemeč

21h, Miroslav Krleža, Agramerski prolaznici

Memorijalni prostor Miroslava i Bele Krleže

Krležin Gvozd 23

Sudjeluju:

Olga Pakalović, Goran Matović, Ećija Ojdanić, Boris Svrtan,
Goran Grgić, Ivan Colarić, Neven Šverko i Mario Igrec

Autor događanja: Goran Matović

Polemičnost je osnovica Krležina odnosa prema svijetu. U svemu što je napisao Krleža je uvijek i neprestano demonstrirao polemički odnos. Neodvojiv od zagrebačkih veduta, pisac melankoličnih ugođaja i veliki osamljenik na vjetrometini, Krleža daje Zagrebu jedan osebujan i neponovljiv ton, maštovitost vizionara i strast rođena buntovnika. Tko ulazi u Krležino djelo, ulazi u djelo koje stalno sebe negira; ono je slika slobode.

Krleža se konstantno razvijao u otporima prema postojećim literarnim strukturama ili diskursima, tražeći uvijek načina da se oslobodi bilo koje norme, a prije svega vlastite.

Krleža je naučio da je sloboda nedjeljiva i neograničena.

Zadržao je sebi pravo da u literaturi nastavi svoju negaciju i da sa sugestivnom strašću stvara djela koja nisu ništa drugo nego trajni poziv na slobodu i ljudsko dostojanstvo.

Dijalog o Krleži i s Krležom ono je što bi moglo njegovoj misli vratiti vitalnost, snagu i punoću. Ideju ovoga scenskog susreta čini razgovor kroz fragmente Krležina djela. To je višeslojni polemički portret legendarnoga pisca koji je građen udjelom dokumentarnoga filma, tonskog zapisa Krležina glasa, glazbe i živog govora.

subota, 5. srpnja

Memorijalni prostor Miroslava i Bele Krleže

Krležin Gvozd 23

12 h

Razgovori u Krležinom vrtu

PRVI SVJETSKI RAT: KROZ RIJEČ I ŠUTNJU

Sudjeluju: Sibila Petlevski, Krunoslav Pranjić, Tvrtko Jakovina, Žarko Paić i Filip Hameršak

Razgovor je zamišljen kao sučeljavanje povjesničarskih i umjetničkih pogleda na korpus problema Prvoga svjetskoga rata. U središtu su književne, u užem žanrovskome smislu beletrističke i povijesno-memoarske tematizacije Velikoga rata čija je stogodišnjica idealni trenutak da se ozbiljno, promišljeno i inovativno pozabavimo temom kulturnog sjećanja i

kulturnog zaborava.

21 h

Miroslav Krleža, *Evropa danas: glasovi, pojave, lica, osobe*, režija: Zlatko Sviben

Spomenik Miroslava Krleže – Marija Ujević-Galetović

Dubravkin put (okupljanje kod Krležina spomenika, a nastavak predstave na Krležinu Gvozdu)

Redatelj: Zlatko Sviben

Prema ideji Gorana Matovića uobličio Zlatko Sviben

Pojave i osobe:

Branka Cvitković, Filip Nola, Damir Šaban i Mladen Vujčić

Gangnam style

(iz kolegija Umjetničke akademije u Osijeku *Lutka – glumac – lik* mentora Hrvoja Seršića)

Izvode: Luka Bjelica, Petra Cicvarić, Andrea Giordani, Davor Kovač, Selma Mehić, Monika Mihajlović, Goran Smoljanović, Tvrtko Štajcer i Justina Vojaković-Fingler

Glazbena pratnja: Lovro Kovačević, *violoncello* i Borko Rupena, *udaraljke*

Oblikovateljica projekcija: Željka Fabijanić Šaravanja

Kostimografija: Marita Čopo

Inspicijent: Tihomir Jolić

Domaćin događanja: Žarko Paić

Cjelina se Krležina eseja *Evropa danas* (1933.) u ovoj izvedbi u manjem dijelu dopunjuje rečenicama iz njegova zapisa *Na motiv klasne svijesti, o kojoj se govori i piše u posljednje vrijeme*, kao i onima iz *Glembajevih* (nadopuna prvog čina), *Na rubu pameti* i *Zastava* te stihovima iz balade *Planetarijom*.

O Krleži u Europi danas

Godine 2011. vodeći njemački angažirani intelektualac Hans Magnus Enzensberger u govoru na Sveučilištu u Kopenhagenu povodom dodjele jedne od brojnih europskih nagrada za kulturu žestoko je napao Europu danas zbog srljanja u ekonomski bankrot, zbog političke farse demokracije za elite i zbog moralne dekadencije. Njegova kletva nije bila ni po čemu originalna. Još 1933. u eseju *Evropa danas* Krleža je radikalno zasjekao u rak-ranu suvremene rascijepljene Europe: one na vrhu piramide ogrezle u luksuzu i moći i one u podzemlju koja se valja u blatu siromaštva i društvene nepravde. Apokalipsa lažnih vrijednosti i pobunjeni pojedinac u temeljima su njegove ideje književnosti kao radikalne negacije postojećega svijeta. Krleža je pisac tog fatalnoga dvojstva suvremenoga doba, što podjednako vrijedi za naše provincijalne komplekse hrvatske kulture na rubu Europe kao i za univerzalna pitanja slobode, istine i pravednosti. (Žarko Paić).

nedjelja, 6. srpnja

Memorijalni prostor Miroslava i Bele Krleže

Krležin Gvozđ 23

21 h

Filmska sjećanja 1914.–1918. i ekranizacija drame *U Logoru* (Krleža, Gavella, Tanhofer)

Uvodnu riječ dat će **Pero Kvirgić**, krunski svjedoka Gavelline predstave

Voditelj programa: **Daniel Rafaelić**, povjesničar filma

Prvi svjetski rat detaljno je ostao zabilježen na tisućama metara filmske trake. Filmski snimatelji iz svih dijelova Europe i Amerike snimale su brojne vojne akcije ali i vladarske kuće, velike manevre ali i sitne pomake. Rat je taj koji je iznjedrio pojavu filmskog žurnala, filmske vrste koja će uskoro postati glavni nosilac državne propagande. Filmski kolaž *Filmska sjećanja 1914.–1918.* predstavlja prvi put na jednom mjestu odabir rijetko viđenih filmskih snimaka Velikog rata ali i njegove pozadine – od zagrebačkih kavana do rovova Verduna, od Nikole Pašića do Nikolaja II. Filmski kolaž pokazat će da je Veliki rat i dalje relevantan – barem što se filma tiče.

Kada je 1952. godine od arhivskih materijala sklopljen cjelovečernji dokumentarni film *Dokumenti jednog vremena*, njegova ideja bila je kroz izvatke iz filmske arhive pokazati nastanak socijalističke Jugoslavije. Za taj su film korišteni arhivski materijali iz najvažnijih svjetskih filmskih arhiva a značajan dio filma zauzima Prvi svjetski rat. Taj iznimno vrijedan ali rijetko viđen filmski materijal prikazuje se po prvi put zajedno s do sada neprikazanim filmskim zabilješkama Velikog rata.

Desetominutni kolaž uvod je u prikazivanje antologijske drame *U logoru* Miroslava Krleže koju je filmski, 1964., zabilježio Nikola Tanhofer. Tanhofer je filmski snimio predstavu koju je 1954. u Zagrebačkom dramskom kazalištu režirao Branko Gavella. Iako Krleža o toj snimci piše iznimno negativno, ona je do danas sjajno sačuvala bît odnosa Krležina teksta, teatra i filma..., jedan od glumaca iz predstave, te.

ponedjeljak, 7. srpnja

Memorijalni prostor Miroslava i Bele Krleže

Krležin Gvozd 23

7h

Doručak kod Krleže

Na gastronomsko-nadrealističkom susretu *Doručak kod Krleže (u 7 sati ujutro – vrijeme Krležina rođenja)* na Gvozdu poslužiti ćemo doručak u formi slatke zakuske – slatkiša koje je Krleža naročito obožavao (kafe-kremšnite uz čaj, kavu i/ili jutarnju rakiju – osoban odabir). Naime, kao što je zapisala Eliza Gerner – Krleža je volio slatko, primjerice, za kafe-kremšnite kao kadet u Pečuhu pisao je ljubavne pjesme prema narudžbi prijatelja Milana Arka za njegovu djevojku.

U okviru tog gastronomsko-nadrealističkoga susreta u neformalnom razgovoru evocirat će svoja sjećanja na susrete s Krležom svi dobrodošli krležolozi/krležologinje, krležijanci/krležijanke i krležofili.

Sudjeluju: hungarologinja **Jolán Mann** i ukrajinst **Jevgenij Paščenko, Latica Ivanišević, Olga Pakalović, Sibila Petlevski, Neven Šverko, Mario Igrec i Goran Matović**

"Dijete je dakle rođeno **7. 7. 1893. u 7 sati ujutro** (petak), a čitao sam u Miljukovljevim ruskim *Pariškim novinama* god. 1938. jula da će se ova astrološko-kabalistička kombinacija

javiti opet za nekoliko stotina godina, jer **zbroj broja 1893 iznosi 21 (1+8+9+3)**, a to je opet djeljivo s tri ($21:3=7$), daje tri sedmice **7,7,7**, a sudbina djeteta zapletena u ovom kolopletu od sedam sedmica – nije od ovoga svijeta – završit će svoj život na štakama! Bravo!" **Krležino pismo Mati Lončaru, ulomak** (usp. zbornik *Krleža danas. Prilozi suvremenom promišljanju Krleže*, ur. Marina Vujčić i Velimir Visković, 2007., str. 77)

Domaćini događanja: Goran Matović, Jolán Mann i Suzana Marjanić

Scenografija Belinog stola za Krležu: Latica Ivanišević

Koncept: Goran Matović, Suzana Marjanić i Jasmina Pavić

Volonteri: Dino Jelinić, Andrea Slišković i Petra Svetec

Fotografija: Nives Milješić

Krležine ratne adrese

9 h Memorijalni prostor Miroslava i Bele Krleže, Krležin Gvozd 23, scenska slika (alter-mansija): Žene na kiši

9 30 h MUO, scenska slika (alter-mansija): Vizitacija, asentacija, regrutacija: Krležinih 46 kilograma i izložba *Hrvati u Prvom svjetskom ratu* (iz kolekcije Nevena Budaka)

10 h Krajiška ulica, ispred Osnovne škole Petar Zrinski, scenska slika (alter-mansija): Krleža i "vatrogasec" Kvakar o špangama

10 i 30 h Rudolfova vojarna, scenska slika (alter-mansija): Topovi tutnje

11 h Zapadni kolodvor, Klub 27: Začarano ogledalo i izložba *Hrvati u Prvom svjetskom ratu* (iz kolekcije Nevena Budaka)

11 i 30 h Mirogoj, Na Krležinu grobu-stečku

Scenska slika (alter-mansija): Slepí Jambrek, psihotopos izvedbe: autobus Hrvatski bog Mars – između dviju *alter-mansija*, prema dogovoru i raspoloženju publike.

Rodendansko glazbeno-scensko događanje nastavit će se *autobusnim hepeningom* (crni autobus s bijelim kniferovskim, meandričnim natpisom **HRVATSKI BOG MARS**), a odvijat će se na Krležinim psihotoposima iz *Davnih dana* kao i iz nekih drugih Krležinih autobiografskih i dnevničkih zapisa – Muzej za umjetnost i obrt kojemu kao kronotopu u dnevničkom zapisu pod datumom 17. veljače 1916. *Davnih dana* povezuje vizitaciju, asentaciju i regrutaciju; nadalje kasarne u kojima je boravio, npr. kasarna u Krajiškoj ulici čiji je mimohod umiranja dokumentirao na stranicama *Davnih dana*, zatim tu je i Rudolfova kasarna te Zapadni kolodvor sa završnim scenoslijedom na Krležinu grobu-stečku.

Program *Krležine ratne adrese* zamišljen je kao putovanje kroz ratnu memoriju i Krležino emocionalno sjećanje o ratnom Velikom Meštru Svih Hulja.

Režija: Mario Kovač

Dramatizacije: Martina Jurišić, Bojan Koštić, Martina Lončar, Suzana Marjanić, Jasmina Pavić, Dubravka Zima

Glumic/ice: Pavle Bojanić, Ivan Grobenski, Ivan Gundić, Mario Kovač, Dora Lipovčan, Matija Major, Nikša Marinović

Koncept: Suzana Marjanić i Goran Matović

Fotografija: Nives Milješić

21h

Zagrebačko kazalište mladih

Teslina 7

Pijana noć 1918.

Drugi čin predstave

Kazalište Ulysses

Dramaturgija: Tena i Ivo Štivičić

Režija: Lenka Udovički

Izvođači: Sreten Mokrović, Nebojša Glogovac, Ivan Đuričić i Josipa Lisac

Scenograf: Zlatko Kauzlarić Ataç

Kostimografkinja: Bjanka Adžić Ursulov

Skladatelj: Nigel Osborne

Koreografkinja: Natalija Manojlović

Oblikovatelj tona: Davor Rocco

Oblikovatelj svjetla: Zoran Grabarac

Glazbena savjetnica: Ana Marija Doricich

Predstava je nastala na temelju Krležina memoarskoga zapisa *Pijana novembarska noć 1918.*, iz 1942. god., u kojemu su opisana društveno-politička previranja s početka studenoga 1918. godine.

Tada, prvi put u povijesti hrvatskog naroda, sukobljavaju se u praksi koncepcija bezuvjetnog južnoslavenskog ujedinjenja i koncepcija samostalne hrvatske države. Sukob je to između

idealizma i razuma, iluzija i stvarnosti. Iako je okosnica predstave spomenuti Krležin zapis, predstava je svojevrsna "simfonija" kroz koju se provlače i motivi iz drugih Krležinih djela. To je dinamična i uzbudljiva predstava o kompleksnom vremenu u kojem je Austrougarska monarhija proživljavala svoje posljednje godine, i svojim društvenim, gospodarskim i moralnim potopom prijetila da sa sobom povuče na dno i sve one koji su se stoljećima odupirali zatiranju hrvatskog nacionalnog identiteta.

Posebno su pri tome zanimljiva Krležina zapažanja o sudbonosnoj ulozi što su je mnogi bivši austrougarski časnici odigrali u raznim srednjoeuropskim sredinama pred početak Drugog svjetskog rata, stavljajući se na stranu fašističke i fašistoidne politike: *"Odlučni protivnici po svom odgoju i uvjerenju suvereniteta i građanskog prosperiteta svojih vlastitih zemalja, oni su simulirali lojalnost republikama i krunama sve do pojave Hitlera."* Dakako, Krleža ima na umu ponajprije sudbinu Slavka Kvaternika, koji je u doba kad se "pijana noć" odigrala, mijenjao austrijsku uniformu jugoslavenskom, a u doba kad je nastajao Krležin tekst o toj noći, imao status vojskovođe u vojsci NDH. Ova hit-predstava iz 2007. godine nagrađena je na 41. BITEF-u i na Festivalu malih scena u Rijeci.

Drugi čin predstave *Pijana noć 1918.*, komorni je autorski dramski prizor Ive Štivičića inspiriran stvarnim susretom Miroslava Krleže i pukovnika Vesovića. U ovom polusatnom biseru suvremenog hrvatskog dramskog pisma nastupaju Sreten Mokrović, Nebojša Glogovac i Ivan Đuričić. Nebojša Glogovac osvojio je za ovu ulogu nagradu Veljko Maričić za najbolju mušku ulogu na Festivalu malih scena u Rijeci, 2008.